УДК 33.021:005

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/6-85-6>

Поліщук О. Т.

Донецький національний університет
імені Василя Стуса

СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті проаналізований стан системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах сучасних викликів. Це дало можливість окреслити основні вектори її розвитку та зробити припущення щодо неефективності системи державного управління. Основна причина – високий рівень централізації, який не дозволяє врахувати особливі умови, специфіку та потреби розвитку регіонів. Встановлено основні теоретико-методичні основи управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств регіону, характеристики зовнішньоекономічної діяльності підприємств Вінницької області. Досліджені властивості державного управління зовнішньоекономічною діяльністю на регіональному рівні, основними з яких є динамічність функціонування, використання економічних важелів, комплексний характер, наявність міжгалузевої взаємодії, довгостроковий характер управлінських регуляторів.

Ключові слова: регіон, зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, інвестиції, інвестиційний клімат, потенціал регіону.

Постановка проблеми. Динамічний та якісний розвиток зовнішньоекономічної діяльності можливий при ефективній системі державного управління. Існує нагальна потреба у вдосконаленні змісту та збільшенні результативності зовнішньоекономічної діяльності. Нині не існує відповідності (узгодженості) напрямів розвитку країни загалом та її окремих регіонів. Із урахуванням низки можливостей регіону в окресленні мети та реалізації власних стратегічних інтересів, використовуючи наявні фінансові, трудові, виробничо-сервісні, природні, інфраструктурні та інструментальні можливості, на нашу думку, сучасний рівень державного регіонального управління зовнішньоекономічною діяльністю є незадовільним. Аналіз еволюції та існуючого стану системи державного управління зовнішньоекономічною діяльністю надав можливість визначити основні етапи її розвитку в країні і зробити висновок щодо недостатності ефективності системи державного управління, яка зумовлена високим рівнем централізації, який не дозволяє врахувати особливі умови та потреби розвитку області. Виходячи з дослідження пріоритетів, змісту, функцій та принципів побудови системи регіонального управління зовнішньоекономічною діяльністю можна зазначити, що регіональне управління повинне базуватися на системі заходів з організації, планування, мотивації й контролю, реалізація яких створюватиме умови розвитку зв'язків регіональних суб'єктів з іноземними контрагентами та буде забезпечувати погодження цих зв'язків із цілями стабільного розвитку області та країни загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення проблем зовнішньоекономічної діяльності на регіональному рівні знайшли відображення в наукових працях учених-економістів М.І. Дідківського, І.В. Багрова, А.А. Брояки, В.І. Губенка, О.Д. Гудзинського, Г.М. Калетника, С.М. Кваши, А.О. Климчука, В. В. Козика, А.Г. Мазура, О.М. Онищенко, А.П. Румянцева, П.Т. Саблука, В.І. Топіхи, О.І. Яковлева та ін. Однак окремі питання організації ЗЕД підприємств регіону і визначення економічної ефективності експорту певних видів продукції розглянуті недостатньо.

Мета статті. У роботі поставлено за мету з'ясування особливостей зовнішньоекономічної

діяльності сучасних підприємств як важливого фактору підвищення виробництва, а також пошук шляхів щодо вирішення проблем здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств регіону.

Виклад основного матеріалу. Для гармонійного розвитку функцій та методів державного регулювання необхідно враховувати предметно-функціональний принцип їх розподілу між центральними та регіональними суб'єктами влади. Як правило, він носить здебільшого процесний характер, який встановлюється на підставі критичного розгляду наукових підходів до механізмів та методів регіонального управління зовнішньоекономічною діяльністю. Виходячи із цього, зазначимо, що механізми державного управління зовнішньоекономічною діяльністю визначають паралельно-послідовні шляхи реалізації суб'єктами державного управління своїх функцій у різних предметних сферах впливу, в тому числі і на зовнішньоекономічну діяльність, за допомогою специфічних методів з метою досягнення цілей її розвитку.

З урахуванням цього механізми регіонального управління зовнішньоекономічною діяльністю варто трактувати як засоби паралельно-послідовної реалізації органами регіональної влади визначених в межах їхньої компетенції функцій управління відносно сфер зовнішньоекономічної діяльності регіону, які потребують уваги з погляду цілей регіонального розвитку. Основною перевагою цього підходу є можливість його застосування для раціоналізації розподілу відповідних засобів впливу на зовнішньоекономічну діяльність між регіональним та державним рівнями, виходячи з їх належності до певної функції управління в умовах децентралізації.

Загальна тенденція розвитку економіки країни відображається у сучасному стані зовнішньоекономічної діяльності. А на регіональному рівні перспективи розвитку напряму пов'язані із особливостями регіональних економічних процесів, оскільки саме на цьому рівні має формуватися комплекс міжнародних зв'язків та відповідна специфічна інфраструктура.

Відсутність чіткої, стратегічної регіональної політики привела до значних деформацій зовнішньоекономічної діяльності на рівні регіонів. Це було пов'язано з:

- недостатнім рівнем конкурентоспроможності продукції у більшості регіонів України;
- хаотичним характером формування зовнішньоекономічних зв'язків, особливо у перші роки незалежності;
- високим ступенем зносу (фізичним та особливо моральним) виробничих потужностей підприємств;
- обмеженістю внутрішніх інвестиційних ресурсів;
- низькою інвестиційною привабливістю економіки України та особливо аграрного сектору;
- відсутністю розвинутої системи сертифікації, контролю якості експортної продукції тощо [3].

Регіони суттєво відрізняються за часткою експорту та мають різний за розмірами експортний потенціал. Це пов'язано із галузевими особливостями кожного регіону, тенденцій розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Не менш важливою проблемою залишається недостатній рівень зовнішнього інвестування. Це зумовлено низьким рівнем конкурентоспроможності продукції традиційних галузей, їх технологічним станом, недосконалістю законодавчих заходів, амортизаційної і податкової політики. Це підтверджує статистична інформація за відповідні періоди, оцінка інвестиційних рейтингів, розвиток зовнішньоекономічної діяльності на регіональному рівні. Сучасна законодавча база не повною мірою відповідає міжнародним стандартам, складним залишається здійснення митного оформлення, найвищий у ЄС рівень відсотків за банківськими кредитами. Крім того, фондовий та страховий ринки є досі недостатньо розвиненими.

На нашу думку, система державного управління зовнішньоекономічною діяльністю на регіональному рівні повинна мати такі загальні властивості:

- динамічний характер функціонування;
- використання переважно економічних методів управління, які лише взаємодіють із правовими та організаційно-адміністративними;
- комплексний підхід (взаємовигідність виробничо-економічних зв'язків між усіма ланками системи);
- наявність міжгалузевої та міжрегіональної взаємодії у вирішенні питань розвитку зовнішньоекономічної діяльності;
- довгостроковий характер управлінських рішень, що враховують регіональні умови функціонування.

Враховуючи зазначені властивості, виникає необхідність удосконалення існуючої системи вимірювання результативності зовнішньоекономічної діяльності на регіональному рівні, шляхом трансформації традиційної бази даних, систематизації та класифікації статистичної інформації. Нами пропонується досліджувати стан розвитку зовнішньоекономічної діяльності на основі удосконаленої системи показників комплексної оцінки, яка ранжується за предметним призначенням методів державного управління зовнішньоекономічною діяльністю, для підвищення ефективності її управління на рівні регіону. Основною перевагою цього підходу є те, що існує можливість вибору інструментів державного впливу у відповідності до отриманої оцінки стану розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Розробляти заходи, що мають цільове спрямування і вирішують проблемні питання у відповідній галузі (сфері), а також отримання для цілей управління системні характеристики регіонального розвитку

зовнішньоекономічної діяльності. Щодо доцільності посилення впливу держави на економіку, то, на нашу думку, доцільно запровадити через місцеві органи шляхом розширення їхніх функцій і повноважень. Необхідно проаналізувати досвід розвинених країн із питань формування системи управління зовнішньоекономічною діяльністю. Удосконалення системи державного управління зовнішньоекономічною діяльністю на місцевому рівні буде передбачати перерозподіл повноважень між державними та регіональними рівнями відповідно до стану і пріоритетних напрямів розвитку.

Узагальнення різних методик країн ЄС щодо формування системи регіонального управління зовнішньоекономічною діяльністю показало, що така система управління здатна функціонувати ефективно лише за умови врахування співвідношення прийнятих управлінських рішень і отриманих від їх реалізації результатів, що відображається в оцінці її стану на відповідних етапах розвитку.

В умовах військового конфлікту між Україною та Росією загальним стратегічним завданням є подальша диверсифікація міжнародної торгівлі. Найбільш перспективними напрямками нарощування експорту виступають країни Європейського Союзу. При цьому ринок Євросоюзу, доступ до якого відкривається завдяки Угоді про асоціацію та зону вільної торгівлі між Україною та ЄС, розглядається в тому числі як майданчик для виходу на ринки третіх країн спільно з європейськими партнерами.

Для забезпечення виходу на нові ринки підприємств Вінницької області необхідно забезпечити функціонування таких елементів, як:

- вихід на зовнішні ринки із широким використанням механізму створення спільних підприємств, тобто залучення іноземних інвестицій;
- організація регіонального агентства сприяння експорту, що матиме представництва у країнах ЄС та інших державах за підтримки української діаспори та існуючих зарубіжних партнерів.

Досить новим для України напрямом подальшої географічної диверсифікації експорту стає оновлення та розширення прямих економічних зв'язків із регіонами зарубіжних країн.

Перспективи торговельно-економічного співробітництва між Україною та ЄС суттєво зростуть зі створенням поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС у рамках Угоди про асоціацію. Основними положеннями такої зони мають бути лібералізація торгівлі товарами, послугами, руху капіталів та до певної міри – руху робочої сили. Особливою умовою виступить комплексна програма адаптації регуляторних норм у сферах, пов'язаних з торгівлею, до відповідних стандартів ЄС. Це дозволить усунути нетарифні (технічні) бар'єри у торгівлі між Україною та ЄС та забезпечити розширений доступ до внутрішнього ринку ЄС для українських експортерів і навпаки – європейських експортерів до українського ринку.

Отже, виконання положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в частині поглибленої зони вільної торгівлі дає змогу розширити доступ українських експортерів до ринку ЄС, усунувши нетарифні торговельні бар'єри, які існують у вигляді відмінних технічних стандартів і вимог. Це сприятиме покращенню ділового та інвестиційного клімату в нашій країні на основі норм і стандартів ЄС, стає ефективним механізмом посту-

пової інтеграції економіки України до внутрішнього ринку ЄС [4]. Беручи до уваги прискорення розвитку торговельно-економічних зв'язків з країнами Євросоюзу, США та Японією, актуальним постає питання дослідження динаміки торгівлі саме з цими країнами та регіонами, й виділити галузеві пріоритетні напрями торгівлі з зазначеними країнами [5].

Відзначимо, що створення таких вільних економічних зон спричинить покращення економіки області. Спеціальна економічна зона – територія, в межах якої відповідним законом України встановлюється і діє спеціальний правовий режим господарської діяльності та спеціальний порядок застосування і дії законодавства України. Головною метою їх створення є залучення іноземних інвестицій та сприяння їх розвитку, розвиток підприємницької діяльності для збільшення експорту товарів і послуг, поява на внутрішньому ринку високоякісної продукції та послуг, поліпшення використання природних і трудових ресурсів, впровадження нових технологій, розвиток інфраструктури та прискорення соціально-економічного розвитку області [5]. Спеціальні економічні зони створюються для досягнення таких головних цілей, як:

- 1) включення країн у процес розвитку міжнародного поділу праці;
- 2) насичення внутрішнього ринку високоякісною продукцією;
- 3) включення в міжнародний розподіл товарів не тільки по виробничій лінії, але й у сфері туризму, культури і санаторно-курортної сфери, що веде до збільшення валютних надходжень;
- 4) забезпечення прискореного впровадження у виробництво вітчизняних та іноземних науково-технічних розробок із подальшим використанням їхніх результатів у всій національній економіці країни;
- 5) навчання і підготовка кваліфікованих робітників, інженерів, господарських і управлінських кадрів;
- 6) стимулювання економічного розвитку усіх галузей виробництва;
- 7) модернізація економіки в умовах її переходу від адміністративних принципів функціонування до ринкових.

Досить вигідне географічне розміщення, наявність сприятливих природно-кліматичних умов, зовнішньоекономічних зв'язків, кваліфікованих трудових ресурсів є основними передумовами для створення і ефективного функціонування спеціальної економічної зони. Наявність даних параметрів дасть можливість випускати конкурентоздатну продукцію, яка буде користуватись попитом як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, що призведе до збільшення виробничого потенціалу регіону та активізації соціально-економічного розвитку. Для кращого функціонування таких зон існує відповідне інформаційне забезпечення інвесторів інформацією про можливості конкретного регіону розвивати певну галузь виробництва, а також надання інформації про потенційних інвесторів, а особливо їхній фінансовий стан. Рівень інформаційного забезпечення свідчить про високий рівень розвитку регіону і має вирішальне значення при вирішенні важливих питань.

Отже, можна зробити такі проміжні висновки. Спеціальні економічні зони є досить корисними для стимулювання загального розвитку економіки країни та її регіонів. Невідкладною складовою частиною є жорсткий контроль за їхньою

діяльністю. Впровадження вільних економічних зон зобов'язане мати за основу певне правове та економічне підґрунтя, щоб їх поява не спричинила зворотний очікуваний ефект. Якщо ж такого підґрунтя не існуватиме, то вільні економічні зони поглинатимуть усі можливі кошти безповоротно і без жодної віддачі. До важливих переваг, наприклад, Вінницького регіону можна віднести високий ступінь продуктової диверсифікації експорту. Це дещо зменшує вплив змін у зовнішній кон'юктурі за окремими товарними групами на показники зовнішньоекономічної діяльності області.

Прогноз ємності глобальних ринків свідчить про наявність значних перспектив для підприємств Вінницького регіону. Для реалізації таких перспектив необхідно зробити такі системні кроки в цьому напрямі:

- вихід на зовнішні ринки із широким використанням інструментарію створення спільних підприємств, тобто залучення іноземних інвесторів;
- організація регіонального агентства сприяння експорту, що матиме представництва у країнах ЄС, США та інших державах за підтримки української діаспори та існуючих зарубіжних партнерів [6].

Важливим вектором подальшої географічної диверсифікації експорту стає оновлення та розширення прямих економічних зв'язків із регіонами зарубіжних країн. Найбільш експортоорієнтованою галуззю реального сектору економіки регіону протягом десятиріч виступає агропромисловий комплекс (таблиця 1).

Системними характеристиками розвитку Вінницького регіонального ринку агропродовольчої продукції є:

- наявність інтенсивної конкуренції на більшості ринків сільськогосподарської продукції та олігополістичної конкуренції на ринках продукції промислової переробки;
- значні надлишки продукції сільського господарства;
- значні обсяги невикористаних потужностей у більшості галузей переробної промисловості;
- великі обсяги виробництва продовольчої продукції підсобними господарствами населення, що створює фактор невизначеності та стихійності на ринку;
- відсутність контролю якості значної кількості продукції, що реалізовується в регіоні;
- високий рівень забезпеченості внутрішніх потреб та насиченості ринку продовольчими товарами внутрішньорегіонального виробництва.

Оцінити перспективи та проблеми розвитку галузей, в яких формується експортний потенціал агропромислового виробництва Вінницької області, дає можливість аналізу внутрішніх та зовнішніх факторів, що формують середовище функціонування підприємств агропродовольчої сфери.

Проведене дослідження свідчить про те, що використання сильних сторін сектору міжрегіонального співробітництва й одночасна робота щодо усунення впливу слабких сторін приведе до зниження можливих ризиків і загроз, а також до досягнення росту і реалізації наявних можливостей.

З вищезазначеного можна визначити певні стратегічні цілі області, відповідно до яких необхідно:

- провести диверсифікацію зовнішніх ринків;
- розширити географію залучення інвестицій, включення підприємств регіону до міжнародних

Таблиця 1

Переваги та слабкі сторони експортного потенціалу Вінницької області

Переваги, що зумовлюють ефективність розвитку та повноту реалізації експортного потенціалу	Слабкі сторони у процесах стратегічного управління реалізацією експортних можливостей
високі темпи росту і місткості галузевого ринку; зростання платоспроможного попиту	стратегічні дії підприємств є реакцією (часто запізненою) на зміни факторів зовнішнього середовища;
стабільний та істотний ріст попиту на продовольство з боку світового ринку	відсутній пошук зовнішніх можливостей шляхом передбачення проблем;
значний рівень конкуренції між виробниками, посередниками та експортерами агропродукції;	періодичність коригування стратегії не є заданою, стратегічні дії реалізуються по мірі необхідності
значний потенціал у розвитку сільськогосподарського виробництва, великі обсяги невикористовуваних посівних площ, трудового та наукового потенціалу	орієнтація на короткострокові результати діяльності на шкоду середньо-і довгостроковим, відсутність стратегічного підходу до діяльності підприємства;
диференційована структура переробної промисловості, високий кадровий потенціал переробних галузей, традиційна технологія виробництва продуктів харчування в багатьох підприємствах;	недостатнє знання поточного та прогнозного стану ринку, необхідність високих затрат зусиль і ресурсів для орієнтації на ринку, пошуку платоспроможних покупців і постачальників недорогої сировини і матеріалів;
сприятливе географічне розташування, відносна близькість до стратегічних ринків збуту агропродовольчої продукції;	неготовність підприємства до змін попиту, появи на ринку високотехнологічної та якісної конкурентної продукції;
наявність розвиненої транспортної інфраструктури, можливості до її істотного поліпшення;	зниження кваліфікації персоналу, старіння основних фондів і технологій, падіння технологічної дисципліни;
потужний науковий потенціал для обґрунтування напрямків розвитку технологічної, технічної, економічної та стратегічної сфер розвитку підприємств	харчова промисловість мало використовує переваги глобалізації, є недостатньо диверсифікованою, характеризується низьким рівнем інновацій та ефективності використання ресурсів.
наявність значних обсягів не використовуваних виробничих потужностей у харчовій промисловості;	низький рівень менеджменту та адміністративного управління у сфері експортної діяльності
послідовність місцевих органів влади у реалізації напрямків стратегії регіонального розвитку	непередбачуваність державної політики щодо стимулювання експорту

Джерело: авторська розробка

Таблиця 2

Сприятливі можливості та загрози експортного потенціалу Вінницької області

Сприятливі можливості	Загрози
відносно низька собівартість виробництва сільськогосподарської продукції та її переробка	можливість захоплення імпортерами товарами сегментів на ринках високого ступеня переробки;
високий рівень екологічної безпеки продовольчих товарів	встановлення контролю за ресурсами з боку іноземних конкурентів;
реалізація невикористовуваних потужностей підприємств сфери агропродовольчого виробництва	поява нових, більш жорстких вимог щодо стандартів діяльності, технічного рівня і якості товарів;
високий рівень механізації виробництва експортноорієнтованих галузей сільського господарства	монополія розвинених країн на виробництво високотехнологічного обладнання для харчових виробництв;
реалізація транзитного та інфраструктурного потенціалу регіону	ріст витрат на виробництво і ціни реалізації продукції;
створення нових видів продукції під відомими брендами та захоплення нових сегментів ринку за межами регіону	надання переваги митно-тарифним методам регулювання експортної діяльності над економічними;
відносно стабільний курс національної валюти	можливості різкого коливання курсу національної валюти;
створення позитивного іміджу вітчизняної агропродовольчої продукції за межами регіону та України	висока імовірність заборони експорту окремих видів продовольчих ресурсів, введення необґрунтованих квот та мит;
підвищення частки експорту продукції з високим рівнем промислової переробки	висока імовірність збереження сировинної спрямованості експорту в регіоні
традиційна прихильність споживачів до вітчизняних продуктів харчування	втрата прихильності споживачів до вітчизняних продуктів харчування в результаті погіршення їх якості
сприятливі можливості для ведення органічного виробництва продовольства	неконтрольоване ввезення та виробництво генетично модифікованої продукції

Джерело: авторська розробка

технологічних ланцюгів і коопераційних мереж шляхом налагодження маркетингової діяльності за кордоном з використанням можливостей дипломатичних представництв України, бізнес-асоціацій, діаспори, а також політико-економічних кіл, зацікавлених у співпраці з Україною. Пріоритети: країни ЄС, США, Канада, Китай та інші країни Азії, країни Африки, Близького Сходу, Латинської Америки;

– розробити агентство регіонального розвитку, агентство трансферу технологій для залучення коштів міжнародних фінансових організацій у

територіальний розвиток, тобто слід розробити мережі недержавних спеціалізованих сервісних інституцій.

Висновки. Отже, необхідно здійснити такі кроки з урахуванням конкурентних переваг, сучасних викликів і ризиків області в умовах розвитку інтеграційних процесів для подальшого цілепокладання, як поглиблення наукоємної і спеціалізації за збереження унікальних особливостей; модернізації та підвищення доступності основних інфраструктурних підсистем і життєвих благ; забезпечення енергобезпеки, енергонезалеж-

ності України. Також важливо створити баланс зовнішнього і внутрішнього потенціалу організації. Зовнішній потенціал включає доступність ресурсів, державну політику в зовнішньоекономічній сфері, інфраструктуру регіону, становище конкурентів на ринку, потреби споживачів тощо. Якщо підсумовувати безпосередньо в контексті Вінницької області, то вона завдяки високому ступеню диверсифікації економіки та компетенціям у наукоємних галузях має високі перспективи нарощування поставок своєї продукції як на ринки розвинутих країн, так і країн, що розвиваються. Для виробництва й успішної глобальної конкуренції серед більшості таких експортоорієнтованих товарів потрібне співробітництво у сфері технологій і фінансового капіталу із західними партнерами.

На нашу думку, можливі такі сценарії розвитку економіки Вінницької області та реалізації стратегії:

I. Інерційний. Цей сценарій – пасивна модель поведінки бізнесу, інерційна динаміка інвестиційного процесу і низька інноваційна активність. Можливості економічного зростання будуть визначатися зниженням технологічної конкурентоспроможності виробництв і зростанням імпорту продовольства. Модернізація діючих підприємств буде

здійснюватися за рахунок власних і залучених коштів. Державна підтримка галузі здійснюватиметься через субсидування процентних ставок по кредитах на закупівлю сировини і матеріалів, на технічне переозброєння і стимулювання експорту. Додаткових заходів підтримки галузі з боку держави і бізнесу не буде. Інерційний сценарій не передбачає істотного підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції і конкурентного рівня товаровиробників.

II. Інноваційний сценарій розвитку передбачає більш складну модель державного та корпоративного управління. Він пов'язаний з інвестуванням у високотехнологічні проекти. Поряд із використанням традиційних заходів, що стимулюють економічне зростання виробництва, він передбачає нові додаткові цільові заходи державної підтримки. Це заходи із залучення інвестицій на технічне переозброєння і модернізацію виробництва, на реалізацію перспективних виробничих та інвестиційних проектів державного та стратегічного значення на основі розвитку приватно-державного партнерства. Це дозволить збільшити масштабність впровадження прогресивних наукоємних технологій, забезпечити більш високі темпи зростання обсягів випуску продукції, в тому числі інноваційної, підвищити експортні продажі продукції.

Список використаних джерел:

1. Андришин В.П. Сучасні підходи до визначення експортного потенціалу підприємства. *Розвиток економічних методів управління національною економікою та економікою підприємства. Серія «Економіка»: збірник наукових праць*. 2013. Вип. 274 (Т. 14). С. 24-31.
2. Головне управління статистики у Вінницькій області. URL: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 05.12.2020).
3. Стан зовнішньоекономічної діяльності. URL: <http://old.dn.gov.ua/analychno-statystychna-informatsiya>/Головне управління статистики у Вінницькій області. URL: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 08.12.2020).
4. Зовнішньоторговельна політика держави: протекціонізм чи вільна торгівля? URL : https://pidruchniki.com/1130030662943/politekonomiya/zovnishnotorgovelnapolitika_derzhavi_protetsionizm_vilnatorgivlya (дата звернення: 08.12.2020).
5. Зовнішньоторговельна політика: суть та інструменти. URL: <https://studfiles.net/preview/5392681/page:20/> (дата звернення: 09.12.2020).
6. Стройко Т.В., Гордєєва Т.Ф., Євдоchenko О.О. Стратегічні напрями функціонування фінансових інструментів регіональної політики ЄС. *Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. 2014. Вип. 1. С. 135–141.

References:

1. Andryshyn V.P. (2013) Suchasni pidkhody do vyznachennja eksportnogho potencialu pidpryjemstva [Modern approaches to determining the export potential of the enterprise]. *Development of economic methods of managing the national economy and the economy of the enterprise. Series "Economics": a collection of scientific papers*, no. 274 (T.14), pp. 24-31.
2. Gholovne upravlinnja statystyky u Vinnytskij oblasti (2020) *Main Department of Statistics in Vinnytsia Oblast*. Available at: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua> (accessed 05 December 2020).
3. Stan zovnishnjoeconomichnoji dijalnosti (2020). *Main Department of Statistics in Vinnytsia Oblast*. Available at: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua> (accessed 08 December 2020).
4. Zovnishnjotorgovelnajna polityka derzhavy: protekcionizm chy viljna torehivlja (2020) [Foreign trade policy of the state: protectionism or free trade?]. Available at: https://pidruchniki.com/1130030662943/politekonomiya/zovnishnotorgovelnajna_politika_derzhavi_protetsionizm_vilnatorgivlya (accessed 08 December 2020).
5. Zovnishnjotorgovelnajna polityka: sutj ta instrumenty (2020) [Foreign trade policy: essence and tools]. Available at: <https://studfiles.net/preview/5392681/page:20/> (accessed 09 December 2020).
6. Strojko T.V., Ghordjejeva T.F., Jevdochenko O.O. (2014) Strategichni naprjamy funkcionuvannja finansovykh instrumentiv rehionalnoji polityky [Strategic directions of functioning of financial instruments of EU regional policy]. *Bulletin of the V.O. Sukhomlinsky Nikolaev National University*, vol. 1, pp. 135–141.

Полищук Е. Т.

Донецкий национальный университет имени Василия Стуса

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ

Резюме

В статье проанализировано существующее состояние системы государственного управления внешнеэкономической деятельностью. Это позволило определить основные этапы ее развития и сделать вывод о недостаточности эффективности системы государственного управления, которая обусловлена высоким уровнем централизации, который не позволяет учитывать особые условия и потребности развития регионов. Установлены основные теоретико-методические основы управления внешнеэкономической деятельностью предприятий региона, характеристики внешнеэкономической деятельности предприятий Винницкой области. Исследованы свойства государственного управления внешнеэкономической деятельностью на региональном уровне, основными из которых являются динамичность функционирования, использование экономических рычагов, комплексный характер, наличие межотраслевого взаимодействия, долгосрочный характер управленческих регуляторов.

Ключевые слова: регион, внешнеэкономическая деятельность, экспорт, импорт, инвестиции, инвестиционный климат, потенциал региона.

Polishchuk Olena

Donetsk National University named after Vasyl Stus

STRATEGIC PRINCIPLES FOR THE DEVELOPMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF ENTERPRISES IN VINNITSA REGION

Summary

The article analyzes the current state of the system of state management of foreign economic activity. This made it possible to determine the main stages of its development and draw a conclusion about the lack of efficiency of the public administration system, which is due to the high level of centralization, which does not allow taking into account the special conditions and needs of the development of regions. The main theoretical and methodological foundations for managing the foreign economic activity of enterprises in the region, characteristics of the foreign economic activity of enterprises in the Vinnitsa region have been established. The properties of state management of foreign economic activity at the regional level are investigated, the main of which are the dynamism of functioning, the use of economic levers, the complex nature, the presence of intersectoral interaction, the long-term nature of managerial regulators. Special economic zones are useful for stimulating the overall development of the country's economy. An urgent component of which is strict control over the implementation of their activities. The introduction of free economic zones should be based on a certain legal and economic justification, so that their appearance does not cause the opposite expected effect. If such a foundation does not exist, then the free economic zones will absorb all possible funds irrevocably and without any return. For the development of foreign economic activity, economic reforms are needed to create real market conditions for business. There is a problem of competitiveness of Ukrainian goods on the world market. This is especially true for industries with a high degree of product processing, which is a serious obstacle to the expansion of exports of these goods. Considering the prospects for the development of foreign economic activity of enterprises, one should take into account the level of production potential, the level of qualifications of workers, the scientific and technical capabilities of the region and the transport system.

Keywords: region, foreign economic activity, export, import, investment, investment climate, regional potential.